



Wrocław, dnia 29 grudnia 2022 r.

**Opinia**  
**Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji**  
**Krajowej Rady Radców Prawnych**  
**w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – o przeciwdziałaniu przemocy**  
**w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (UD296)**

**I. Przedmiot opinii**

Przedmiotem opinii jest projekt ustawy o zmianie ustawy – o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (UD296), zaproponowany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Niestety problem przemocy nie traci na aktualności. Przemoc jest zjawiskiem wszechobecnym. Występuje w różnych środowiskach i sferach życia. We współczesnym świecie jest ona zjawiskiem coraz bardziej widocznym i niepokojąco narastającym. Przemoc nie jest pojęciem klinicznym, nie jest także pojęciem naukowym, lecz politycznym, dlatego też rozumienie tegoż zjawiska będzie ulegać zmianom wraz ze zmianą sytuacji społecznej (I. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, WSiP, Warszawa 1994). Przemoc ostatecznie nie jest niczym innym jak narzucaniem swojej woli przez jednych ludzi drugim. Już samo słowo „przemoc” sugeruje, że jest ona odebraniem komuś mocy, a więc warunków do tego, by mógł działać w zgodzie ze sobą i z własnymi potrzebami. „Móc” coś zrobić to mieć warunki do działania wpływające z własnych sił, zdrowia, zdolności oraz korzystnych okoliczności zewnętrznych. W jeszcze szerszym znaczeniu pojęcie to wyraża pewne prawdopodobieństwo wykonywania czynności – stwierdzenie, że coś jest prawdopodobne lub możliwe. W takim rozumieniu przemoc oznacza, że jedna grupa osób może „przemóc” inną – wykorzystać swoją siłę i władzę, ustanowić przymus, a więc pozbawić innych ludzi alternatyw i możliwości (M. Marcela, *Patoposłuszeństwo. Jak*



*szkoła, rodzina i państwo uczą nas bezradności. I co z tym zrobić?*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2022). Ludzki udział w przemoc jest możliwy na cztery sposoby: można bowiem być podmiotem przemoc, można być przedmiotem przemoc, można jednocześnie być i podmiotem i przedmiotem tego samego aktu przemoc, można poza tym być świadkiem przemoc, nie będąc ani jej bezpośrednim podmiotem, ani bezpośrednim przedmiotem. Przemoc jest przy tym przeciwieństwem odpowiedzialności (J. Filek, *Dopytywanie się o przemoc*, „Psychoterapia” 2010, nr 2). Termin *przemoc* potocznie najczęściej zastępowany jest takimi pojęciami jak brutalność, okrucieństwo, przestępczość (Ks. J. Młyński, *Przemoc w rodzinie – skala zjawiska, ofiary przemoc i formy pomocy pracowników socjalnych*, „Studia Socialia Cracoviensia” 4 (2012), nr 2 (7)). Pod pojęciem przemoc najczęściej rozumie się relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły (J. Rudniański, *Klasyfikacja, źródła i ocena przemoc w stosunkach międzyludzkich. Zarys ogólny*, [w:] B. Hołyst (red.), *Przemoc w życiu codziennym*, Cinderella Books, Warszawa 1997). Utrudnia samoobronę z uwagi właśnie na wyraźną asymetrię sił – jedna bowiem ze stron ma przewagę nad drugą; ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy. Przemocy jednakże nie należy utożsamiać z agresją. To, co odróżnia przemoc od agresji, to owa przewaga sił jednej strony. W przemoc zawsze występuje ona po stronie sprawcy, zaś w przypadku agresji jest zrównoważona (M. Łuba, *Przemoc – definicja, rodzaje, gdzie szukać pomocy*, [www.ptsr.nazwa.pl/files/0%20przemocy%Psycholog.pdf](http://www.ptsr.nazwa.pl/files/0%20przemocy%Psycholog.pdf) dostęp: 19.12.2022 r.). Celem stosowania przemoc jest aktywne wywieranie wpływu w niepożądany sposób na ofiarę, aby zmusić ją do postępowania zgodnie z wolą agresora (D. Rode, *Psychologiczne uwarunkowania przemoc w rodzinie. Charakterystyka sprawców*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2010). Celem przemoc jest na pewno wyrządzenie ofierze szkody, wywołanie bólu, zadanie cierpienia, poniżenie. Sprawca naraża na szkody zdrowie i życie ofiary. Jest przy tym świadomy skutków swoich działań (J. Jabłoński, J. Kusek, W. Hanuszewicz, *Przemoc i jej różnorodne formy*, [http://trijar.republika.pl/przem\\_form.html](http://trijar.republika.pl/przem_form.html) dostęp: 20.12. 2022 r.). Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary (M. Łuba, *Przemoc – definicja, rodzaje, gdzie szukać pomocy*, [www.ptsr.nazwa.pl/files/0%20przemocy%Psycholog.pdf](http://www.ptsr.nazwa.pl/files/0%20przemocy%Psycholog.pdf) dostęp: 19.12. 2022 r.).



Przemoc rozumiana jest ogólnie jako akt, który godzi w wolność osobistą jednostki i zmusza ją do zachowań niezgodnych z własną wolą (A. Olubiński, *Przemoc jako norma stosunków społeczno-wychowawczych*, „Wychowanie na co dzień” 1996, nr 4-5). Przenosi się ona także na grunt rodzinny i jest w nim często spotykanym zjawiskiem, niezależnym od kultury, wyznania, środowiska, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc w rodzinie bez wątpienia jest zachowaniem poniżającym jednostkę, powodującym obrażenia fizyczne, często równocześnie naruszając w ten sposób przepisy prawa. Rzadko bywa to incydent jednorazowy, zwykle staje się jednym z wielu ogniw w łańcuchu agresji (J. R. Ackerman, S. Pickering, *Zanim będzie za późno: przemoc i kontrola w rodzinie*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002). Pojęcie przemocy to także pojęcie języka prawnego i prawniczego, a ponadto jest pojęciem kryminologicznym. Pojęcie to występuje wszakże jako ustawowe znamię niektórych typów przestępstw. W terminologii prawnej występują poza tym takie określenia jak znęcanie się fizyczne czy czynna napaść. Te formy działania przestępnego w wielu przypadkach wydają się być tożsame z pojęciem przemocy. Definicje pojęcia przemocy, jakie możemy spotkać w literaturze wskazują na dwa ważne wyróżniki tegoż terminu, które można uznać za elementy konstytutywne omawianego pojęcia. Pierwszy z tych wyróżników to specyficzny sposób działania, a drugi element to specyficzny skutek, który to działanie wywołuje. Za istotę sposobu działania, który stanowi przemoc uznaje się posłużenie się przez sprawcę siłą fizyczną w dosłownym znaczeniu tego słowa, czyli wysiłek mięśni, np. kopnięcie, uderzenie pięścią, lub użycie określonych przedmiotów jako narzędzia, które wspiera siłę mięśni, np. pałka czy nóż, ale także wykorzystanie siły zewnętrznej w stosunku do człowieka, które z wysiłkiem mięśni może mieć niewiele wspólnego, np. strzał z broni palnej. Podkreślala się nadto, że siła fizyczna ma dotyczyć ciała drugiego człowieka, a zatem godzić w jego zdrowie, życie, nietykalność cielesną, wywoływać pewne skutki o charakterze fizycznym, które polegają na spowodowaniu śmierci bądź uszkodzenia ciała. Przemocą, oprócz działań wywierających skutki w sferze fizycznej, są również działania skutkujące w sferze psychicznej. Przemoc to nie tylko zdawanie cierpień fizycznych i bólu, ale też wpływanie na swobodę decyzji jednostki, na jej wolność



indywidualną. Na gruncie kryminologii przez przemoc ostatecznie należy rozumieć „rzeczywiste użycie siły fizycznej wobec człowieka lub groźbę jej użycia, jeśli zamiar sprawcy obejmuje spowodowanie szkód fizycznych w postaci śmierci lub uszkodzenia ciała, bez względu na to, czy działanie sprawcy stanowiło cel sam w sobie, czy też miało charakter instrumentalny. W rozumieniu zaś przepisów prawa karnego materialnego przemoc to forma działania sprawcy mająca zawsze w szczególności instrumentalny charakter, to działanie, które zmierza do wywołania określonego skutku, tj. powstania po stronie ofiary sprawcy sytuacji określanej jako przymus. Sprawców przestępstw z użyciem przemocy i ich ofiary często łączą wyraźne związki, nie są to osoby dla siebie zupełnie obce, ofiara najczęściej doskonale zna sprawcę. Jest to swoisty paradoks, ale największe zagrożenie przemocą i agresją ma miejsce właśnie w najbliższym otoczeniu społecznym, czyli w rodzinie, grupie rówieśniczej itp. Jest to rezultatem tego, że przemoc i agresja wynikają z różnych konfliktów jakie występują między sprawcą i ofiarą, a przestępstwo stanowi w zasadzie kulminację narastających napięć, nie jest nagłym przyływem agresji (J. Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Wydawnictwo Arche, Gdańsk 2004). Podstawowe cechy przemocy są następujące: jest to proces, nie pojawia się znienacka, jest cykliczny, ma tendencję do powtarzania się, eskaluje, nie zatrzymana przybiera na sile, przebiega w wymiarze dominacja – uległość, nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, przejawia się w różnorodnych formach (J. Mazur, *Przemoc w rodzinie, teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2006). Przemoc jest trudno definiowalna, w jej opisie pomagają takie czynniki, jak: intencja, kryterium działania, bezpośrednio lub daleko rozwinięte w czasie skutki działań przemocowych, normy społeczne. Ale to intencję najtrudniej obiektywnie zbadać, prawnie udowodnić, nie zawsze jest ona czytelna nawet dla samego sprawcy. Wpływają zaś na to następujące czynniki: (1) intensywność lub czas trwania działania są wyraźnie nieproporcjonalne do zamierzonego celu; (2) zrozumienie potrzeb czy zachowań ofiary może być niedokładne i niewłaściwe, co prowadzi do przesady w próbach kontrolowania oczekiwanego zachowania; (3) osoba działająca ma zniekształcony obraz rzeczywistości, co wpływa na zdolność przewidywania skutków jej działań, czy odpowiedniego rozpoznania jej własnego zaangażowania się w sytuację,



z której wynika owo zachowanie; (4) percepcja zachodzącej interakcji i intensywności własnych reakcji jest u osoby działającej zniekształcona przez osobiste emocjonalne potrzeby; (5) krzywdzące działanie jest tak powszechne i akceptowane w danej kulturze i społeczeństwie, że prawdopodobieństwo negatywnych skutkówów nie jest ani rozpoznawane, ani brane pod uwagę (D. Rode, *Psychologiczne uwarunkowania przemocy w rodzinie. Charakterystyka sprawców*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2010). W ogólnych zarysach wyróżnia się cztery pola badawcze odnoszące się do przemocy: biologiczne, psychologiczne, psychiatryczne i socjologiczne (W. Jedlecka, *Formy i rodzaje przemocy*, [w:] M. Sadowski, A. Spychalska, K. Sadowa (red.), *Przemoc w prawie i polityce*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie, Zeszyt 11, Wrocław 2017). W odniesieniu do owych pól badawczych wyróżniane jest pojęcie wczesnego doświadczania przemocy, obejmujące czyny i zaniechania ze strony rodziców, członków rodziny, opiekunów i innych osób powodujące u nienarodzonego, nowo narodzonego lub małego dziecka rany fizyczne i psychiczne lub prowadzące do krótko – lub długoterminowych fizycznych lub psychicznych wad rozwojowych (F. Ruppert (red.), *Wczesna trauma. Rozpoznawanie i uwalnianie*, przekład A. Biało-brzeska, Wydawnictwo Virgo, Warszawa 2016). Czynniki, które sprzyjają krzywdzeniu dzieci to: wiek (do 4 roku życia), komplikacje okołoporodowe i wczesnodziecięce (które mogą utrudniać tworzenie więzi), choroby przewlekłe, niepełnosprawność dziecka, bycie rodzeństwem dziecka z niepełnosprawnością, trudne zachowania u dziecka (w tym płaczliwość, ADHD – ważny tu jest osobisty odbiór skali trudności przez rodzica, objawy Zespołu Stresu Pourazowego – PTSD, zaburzenia emocjonalne), płeć dziecka (statystycznie dziewczynki częściej padają ofiarą krzywdzenia, choć przemocy fizycznej częściej doświadczają chłopcy). Natomiast czynniki sprzyjające ze strony rodzica, to: młody wiek, samotne rodzicielstwo, osobiste doświadczenia krzywdzenia w dzieciństwie, niższy poziom wykształcenia, występujące u rodziców zaburzenia psychiczne, nadużywanie substancji psychoaktywnych, ubóstwo, doświadczany stres, niskie kompetencje wychowawcze i wiedza na temat rozwoju dziecka, jego potrzeb. Inne czynniki ryzyka, to m.in.: konflikty w rodzinie, rozpad małżeństwa, przemoc w rodzinie między dorosłymi, niestabilna sytuacja w rodzinie (częste zmiany, np. partnerów przez rodzica), wychowywanie dziecka przez





niespokrewnioną osobę, izolacja społeczna rodziny (U. Bartnikowska, H. Duffner, *Drogowskaz – trauma, wsparcie i rozwój*, Wydawnictwo Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Sportu 2022). Wprawdzie większość ofiar przemocy w dzieciństwie nie staje się prześladowcami, z całą pewnością istnieje mniejszość, która rzeczywiście dopuszcza się nadużyć. Wydaje się, że uraz z dzieciństwa powstały na tle przemocowym, potwierdza powszechny stereotyp dotyczący różnic płci: mężczyźni wychowani w przemocowym środowisku częściej wyładowują swoją agresję na innych, podczas gdy kobiety raczej stają się ofiarami lub dokonują samookaleczeń (J. Lewis Herman, *Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999). Sam proces międzypokoleniowej transmisji przemocy stanowi efekt złożonej transakcji wielu czynników, zarówno uniwersalnych dla każdej jednostki czy rodziny, jak i swoistych, wynikających z już ukształtowanych zasobów i ograniczeń (K. Appelt, J. Wojciechowska, *Wychowanie w rodzinie a międzypokoleniowa ścieżka transmisji gotowości do stosowania kar fizycznych i przemocy*, „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2016, Vol. 15, nr 2).

Celem projektowanej ustawy jest dostosowanie obowiązujących regulacji do zmieniających się uwarunkowań oraz wprowadzenie do porządku prawnego kompleksowych rozwiązań dotyczących zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zniwelowania skali tego zjawiska. Wprowadzenie zmian do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest również konieczne ze względu na zobowiązania, wynikające z Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej ratyfikowanej przez Prezydenta RP w dniu 13 kwietnia 2015 r. oraz Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/22WSiSW. W zamierzeniu prawodawcy projektowane zmiany mają się skupić na dostosowaniu prawa polskiego do przepisów prawa UE, a także poprawie funkcjonowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,



mających na celu dotarcie do jak największej grupy osób zagrożonych bądź doświadczających przemocy w rodzinie.

Mając właśnie na celu ochronę przed przemocą domową oraz poprawę funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy na szczeblu centralnym, regionalnym oraz na szczeblu samorządu terytorialnego zaproponowano:

*Po pierwsze*, poprawę funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy na szczeblu centralnym oraz na szczeblu jednostek samorządu terytorialnego:

- wydanie rozporządzenia w zakresie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej i kwalifikacji osób zatrudnionych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- określenie kwalifikacji osób kierujących specjalistycznymi ośrodkami wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- przeformułowanie obowiązków nałożonych na Krajowego oraz Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej (dotychczas Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie);
- zmiany zasad pracy i funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych i dotychczasowych grup roboczych, które zastąpione zostają grupami diagnostyczno – pomocowymi;
- zmiany zasad pracy i funkcjonowania Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej, który zastąpi dotychczasowy Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

*Po drugie*, zwiększenie bezpieczeństwa i ochrony osób zagrożonych i doznających przemocy domowej:

- uwzględnienie w definicji przemocy domowej przemocy ekonomicznej oraz cyberprzemocy;
- opracowanie definicji osoby doznającej przemocy domowej i osoby stosującej przemoc domową;



- wyodrębnienie małoletniego doznającego przemocy domowej, również jako świadka tej przemocy;
- wskazania na możliwość korzystania z pomocy dedykowanej osobom doznającym przemocy domowej przez osoby będące byłymi małżonkami, partnerami tych osób, niezamieszkującymi już wspólnie i nieprowadzącymi wspólnego gospodarstwa domowego;
- zmiany dotyczące realizacji procedury „Niebieskiej Karty”.

*Po trzecie, rozwój oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc:*

- wprowadzenie przepisów dotyczących nowej formy wsparcia, tj. programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- wprowadzenie przepisów umożliwiających złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, w przypadku uporczywego uchylania się osoby stosującej przemoc domową od udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych lub psychologiczno – terapeutycznych;
- wydanie rozporządzenia w sprawie standardu prowadzenia programów korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową, a także kwalifikacji osób prowadzących programy korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową;
- wydanie rozporządzenia w sprawie standardu prowadzenia programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, a także kwalifikacji osób prowadzących programy psychologiczno – terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

## **II. Propozycje zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**

1. W projekcie zaproponowano zmianę tytułu ustawy w art. 1 pkt 1 z „ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” na „ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej”. Obowiązująca nazwa ustawy, w przekonaniu projektodawcy, stygmatyzuje rodzinę i wskazuje, że wyłącznie rodzina jest środowiskiem,





w którym dochodzi do aktów przemocy. Zachowania przemocowe mogą występować również między byłymi małżonkami, którzy w świetle prawa nie są rodziną, czy osobami żyjącymi w związkach nieformalnych. Zatem, w mniemaniu projektodawcy, konieczne jest ponowne określenie, co należy rozumieć pod pojęciem „przemoc”. Należy ocenić pozytywnie zmianę tytułu ustawy. Zapewne ma ona charakter porządkujący zważywszy na fakt, iż w samej doktrynie istnieją co do tego spory. Niektórzy przedstawiciele doktryny są zdania, iż pojęć: „przemoc w rodzinie” i „przemoc domowa” można używać alternatywnie (A. Śledziwski, *Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy w rodzinie*. Rozprawa doktorska, Białystok 2016, s. 39, <http://hdl.handle.net/11320/5874> [dostęp: 19.12.2022]), inni z kolei odróżniają te terminy. W literaturze odnajdujemy pogląd zgodny z którym przemoc w rodzinie obejmuje szerszy zasięg od przemocy domowej. O przemocy domowej mówi się w kontekście zachodzącej relacji między małżonkami, parami czy też pomiędzy osobami, których łączą tylko kontakty seksualne. Przemoc w rodzinie natomiast tyczy się wszystkich form przemocy stosowanych przez członków rodziny względem siebie. Rodzinę można zdefiniować jako ludzi, złączonych stopniem pokrewieństwa lub powinowactwa, mieszkających w tym samym domu (M. Stożek, *Przemoc w rodzinie. Zapobieganie w świetle przepisów prawa*, Wydawnictwo Instytutu Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009). Zatem przemoc w rodzinie nie odnosi się tylko do małżonków czy parterów, ale również do dzieci, dziadków, rodzeństwa. Podjęcie próby rozróżnienia tych dwóch terminów wywołuje trudności w wyznaczeniu ich zakresu pojęciowego, z tego też powodu dla części doktryny owo rozróżnienie wydaje się bezzasadne (A. Śledziwski, *Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy w rodzinie*. Rozprawa doktorska, Białystok 2016, s. 39, <http://hdl.handle.net/11320/5874> [dostęp: 19.12.2022]). Wskazać należy, że pojęcie przemocy w rodzinie nie posiada jednej definicji. Wynika to z faktu, iż termin ten definiowany jest nie tylko przez psychologów, ale także przez prawników. Za istotny składnik formułowanych przez psychologów definicji przemocy w rodzinie uchodzi intencja. Uważa się, że przemocą w rodzinie jest akt



dokonywany z intencją czy też postrzegany jako akt posiadający taką intencję. Co więcej, w doktrynie odnaleźć można podział na wąskie i szerokie ujęcia „przemocy w rodzinie”. Podkreśla się, iż to przyjęte założenia mają wpływ na konstruowanie bądź to wąskich, bądź szerokich definicji tego pojęcia (S. Spurek, *Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, LEX a Wolters Kluwers business, Warszawa 2013). Za przemoc w rodzinie należy uznać działanie zamierzone, skierowane przeciwko członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste wywołując szkody i cierpienie, przy czym takie działanie polega na wykorzystaniu przewagi sił (M. Borowski, *Przemoc w rodzinie*, <http://www.korzan.edu.pl/konferencja/referaty/borowski.pdf> [dostęp: 27.12.2022]). Termin „przemoc w rodzinie” znaleźć można na kanwie regulacji prawa krajowego, jak i międzynarodowego. W polskim porządku prawnym definicja legalna przemocy w rodzinie została ujęta w art. 2 pkt 2 nowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, nazywanej również ustawą antyprzemocową. Mianem przemocy w rodzinie ustawodawca krajowy określa jednorazowe albo powtarzające się działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, przy czym podkreślić należy, że tylko umyślne działanie lub zaniechanie polegające na naruszeniu praw lub dóbr osobistych członków rodziny będzie kwalifikowane w myśl tej ustawy jako przemoc w rodzinie. Prawodawca krajowy wskazuje, iż, przemoc w rodzinie może polegać na takim działaniu lub zaniechaniu, które polega w szczególności na narażeniu członka rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszeniu godności tych osób, ich wolności, w tym wolności seksualnej, a także nietykalności cielesnej. Co więcej, przemocą w rodzinie według tejże definicji jest również spowodowanie szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym członków rodziny sprawcy, jak i skrzywdzenie moralne tychże osób i wywołanie u nich cierpienia. Użyty zwrot „w szczególności” sugeruje, iż nie jest to katalog zamknięty, legislator jedynie przykładowo wymienia na czym przemoc w rodzinie może polegać (Artykuł 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Ustawodawca w art. 2 pkt 1



u.p.p.r. konstruuje definicję członka rodziny poprzez odesłanie do pojęcia osoby najbliższej na gruncie Kodeksu Karnego. W myśl art. 115 § 11 „osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu” (Art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U.2022.1138). Członkiem rodziny w myśl u.p.p.r. oprócz osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 k.k. jest również inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca (R.A. Stefański, *Warunkowy dozór Policji - nowy środek zapobiegawczy*, PiP 2006, z. 6; A. Kiełtyka, A. Ważny, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015). Pod pojęciem osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej kryją się także osoby obce, które zamieszkują razem ze sprawcą przemocy czy tylko z nim gospodarują. Taką osobą będzie przykładowo dziecko czy rodzina konkubiny (K. Dudka, *Środki zapobiegawcze stosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie*, WPP 2006, nr 2). Przez wspólne zamieszkiwanie należy rozumieć przebywanie razem w jakimś pomieszczeniu podczas dni i nocy, przynajmniej przez dwa dni. Z perspektywy językowej gospodarowanie oznacza prowadzenie gospodarstwa rolnego. Zatem gospodarowaniem będzie przykładowo hodowla zwierząt, uprawa ziemi, dogłądanie ogrodu (R.A. Stefański, *Warunkowy dozór Policji - nowy środek zapobiegawczy*, PiP 2006, z. 6; A. Kiełtyka, A. Ważny, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015). Jak wynika z legalnej definicji przemocy w rodzinie, nie jest konieczne działanie lub zaniechanie sprawcy powtarzające się, aby stwierdzić, iż akt przemocy domowej miał miejsce. Celem wprowadzenia takiego uregulowania do obrotu prawnego było zagwarantowanie ochrony ofierze przemocy w każdym przypadku, gdy takiej przemocy dozna. Istnieje bowiem wysokie prawdopodobieństwo dopuszczenia się przemocy domowej ponownie przez sprawcę, dlatego niezareagowanie na jednorazowy przypadek przemocy zwiększa takie prawdopodobieństwo. Składnikiem koniecznym do uznania danego zachowania za przemoc w rodzinie jest umyślność, która nie jest tożsama z umyślnością występującą w prawie



karnym. Umyślność w k.k. łączona jest z zamiarem, natomiast na gruncie definicji przemocy w rodzinie w u.p.p.r. oznacza możliwość rozpoznania znaczenia swojego czynu oraz przewidzenia jego skutków, a więc z reguły każde działanie czy też zaniechanie dokonane przez osobę dorosłą z pełnią władz umysłowych będzie kwalifikowane jako zachowanie umyślne. Co ważne, powoływanie się przez sprawcę przemocy na argument, iż, działał on wtedy pod wpływem środków odurzających nie będzie stanowiło przesłanki wyłączającej umyślność podczas dokonywania przemocy, o ile wprawił się w taki stan dobrowolnie (G. Wrona, *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021). Sformułowana definicja przemocy w rodzinie w u.p.p.r. nie dotyczy zakresu zachowań określonych w art. 207 k.k., który penalizuje przestępstwo znęcania się. Z tego też powodu przemoc w rodzinie i przestępstwo znęcania się często są ze sobą mylnie utożsamiane w każdym przypadku, co z kolei jest przyczyną powstania niezrozumienia oraz zamętu terminologicznego (S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021). Każde przestępstwo znęcania się będzie zakwalifikowane jednocześnie jako przemoc w rodzinie, o ile dotyczy bliskich relacji, ale nie każda przemoc w rodzinie będzie wypełniać znamiona przestępstwa z art. 207 k.k. Nie jest wykluczona tożsamość tych dwóch pojęć, natomiast nie w każdym przypadku będzie ona zachodziła (M. Płatek, *Ochrona prawna przed przemocą wobec kobiet i przemocą domową*, [w:] S. Trociuk (red. nacz.), *Zasada równego traktowania. Prawo i praktyka, nr 9, Przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet, w tym kobiet starszych i kobiet z niepełnosprawnością*, Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2013, nr 7. Warszawa 2013). Definicji legalnej przemocy w rodzinie zawartej w u.p.p.r. nie skonstruowano na potrzeby kodeksu karnego, a wyłącznie na potrzeby u.p.p.r., dlatego też definicja ta jest przydatna głównie w odniesieniu do wykonywania określonych zadań przez organy administracji publicznej w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie (S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021). Zmianę tytułu na „przemoc domową” należy poddać ocenie na tle regulacji prawa



międzynarodowego, a mianowicie konwencji Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (tzw. Konwencja Stambulska). Zmiana tytułu na „przemoc domową” odpowiada Konwencji stambulskiej.

2. Zgodnie z projektowanym aktem prawnym prawodawca zrezygnował z dotychczasowej preambuły (art. 1.2)). W naszej ocenie w przedmiotowej preambule można znaleźć istotne wskazówki interpretacyjne: podstawowe prawa człowieka, prawo do życia i zdrowia, godność osobista. Wszak do identyfikacji celów regulacji bardzo często służy preambuła do aktu normatywnego. A cel regulacji (*ratio legis*) określa sens przepisów prawnych. *Ratio legis* to konkretny cel instytucji, której jest on elementem, a w znaczeniu najszerszym chodzić może o podstawowe cele całego systemu prawa (L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2016). W przedmiotowej preambule mamy normę programową, która nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności. Ma to służyć zwiększeniu skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Norma programowa to norma postępowania, która określa zwykle w formie nakazu, realizację lub co najmniej dążenie do osiągnięcia określonego celu (pożądanego stanu rzeczy) wskazanego przez normodawcę. Normy tego rodzaju są najczęściej obecne w konstytucjach, natomiast w ustawach zwykłych, a taką ustawą jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy, raczej unika się ich wprowadzenia, a to ze względu na specyficzną, nie do końca jasną ich funkcję prawną. Z analitycznego punktu widzenia normy programowe można określić jako takie wypowiedzi, które nie wskazują wprost nakazanego (zakazanego zachowania) się, a na zachowanie to wpływają pośrednio – poprzez wskazanie określonych stanów rzeczy, do których adresat takich norm powinien dążyć. Są to więc wypowiedzi niepełne, tj. niewystarczające do tego, aby na ich wyłącznej podstawie zakwalifikować jakieś zachowanie jako zgodne (niezgodne z normą). Wymagają one dopiero argumentacyjnego rozwinięcia na podstawie reguły –





instrumentalnego wynikania norm, dającego się ująć wedle schematu: "jeżeli nakazane jest osiągnięcie celu C, to tym samym nakazane jest wykonanie takich zachowań Z, które są środkami realizacji celu C". W związku z tym nie jest to rozumowanie dedukcyjne. Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę na to, że cele, które wskazują normy programowe, bywają często ujmowane za pomocą zwrotów oceniających, semantycznie otwartych, co pogłębia jeszcze niepewność konkluzji, do których prowadzi argumentacja oparta na normach programowych. Natomiast sama preambuła (arenga) to wstępna część aktu prawotwórczego, umieszczana między tytułem a przepisami merytorycznymi, zawierająca najczęściej motywy aktu, cele jego wydania lub funkcje jakie ma spełniać. Istnieją wątpliwości, czy arenga jest integralną częścią aktu prawnego, a więc czy ma charakter normatywny, czy też charakteru takiego nie ma i jest jedynie środkiem pomocniczym przy wykładni. (A. Bator (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, Wydanie 1, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2006). W związku z licznymi wątpliwościami co do charakteru arengi i dyrektywami techniki prawodawczej, które nie zalecają zamieszczania w ustawach wypowiedzi, które nie służą wyrażaniu norm prawnych, zwłaszcza w ustawach zwykłych, należy zgodzić się z prawodawcą, iż mimo wartości wyrażonych w preambule, w nowelizowanej ustawie nie jest ona konieczna.

3. Pozytywnie należy ocenić merytoryczną zmianę, która została zaproponowana w art. 2.1 1) nowelizowanej ustawy w postaci zmiany nie tylko nazwy legalnej definicji „przemocy w rodzinie” na „przemoc domową”, ale rozszerzenie zakresu znaczeniowego przemocy na przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc. Pod pojęciem przemocy domowej określonej w art. 3 Konwencji Stambulskiej należy rozumieć wszelakiego rodzaju akty przemocy seksualnej, fizycznej, psychicznej czy też ekonomicznej, które mają miejsce w rodzinie lub w domu albo między byłymi lub obecną parą małżonków czy też między parą. Przemoc domowa będzie zachodziła nawet jeśli sprawca nie dzielił tego samego miejsca zamieszkania z ofiarą (Art. 3 Konwencji Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu



i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 961). Aby przyjrzeć się dokładniej tejże definicji należy sięgnąć do pkt 41 i 42 Memorandum, które to zawiera wyjaśnienie do postanowień Konwencji stambulskiej. Zgodnie z nim jako przemoc domowa będzie zakwalifikowana przemoc pomiędzy obecnymi lub byłymi małżonkami/partnerami a także przemoc międzypokoleniowa, która ma miejsce zazwyczaj między rodzicami a dziećmi, może również zachodzić wobec większej liczby członków rodziny różnych pokoleń. Zgodnie z Memorandum, to kobiety w sposób nieproporcjonalny doświadczają przemocy domowej (Sprawozdanie wyjaśniające do Konwencji Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej). Dokonując porównania dotychczasowej definicji przemocy w rodzinie w ustawie antyprzemocowej z definicją przemocy domowej w Konwencji Stambulskiej można zauważyć, iż prawo międzynarodowe do przemocy domowej zalicza również przemoc ekonomiczną, czego nie uczynił do tej pory polski ustawodawca. Po drugie, polska regulacja przemocy w rodzinie w przeciwieństwie do Konwencji Stambulskiej nie przyznaje środków ochrony prawnej dla osób, które były ofiarą przemocy byłego partnera/małżonka, z którym nie zamieszkują lub nie gospodarują, a przecież przemoc jest przemocą, bez względu na jakim etapie relacji do niej dochodzi oraz niezależnie czy ofiara i sprawca przemocy ze sobą zamieszkują, czy też nie (S. Spurek, *Nasza Konwencja*, Wydawnictwo: The Greens/ EFA in the European Parliament, 2021). Zatem dotychczasowa definicja przemocy w rodzinie w u.p.r.r odbiega znacząco od definicji przemocy domowej wskazanej w Konwencji stambulskiej. Opisana luka w prawie została zauważona już w trakcie prac ratyfikacyjnych nad Konwencją stambulską. Stwierdzono wówczas, iż, potrzebna jest nowelizacja ustawy antyprzemocowej, tak aby Polska wykonała w pełni zobowiązania konwencyjne (S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021). Stąd pozytywnie należy potraktować działania ustawodawcy w tym zakresie. Wszak przemoc ekonomiczna jest częstym rodzajem przemocy czynnej. Opisywana jest zwykle jako używanie pieniędzy lub innych



wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę. Podporządkowanie materialne partnerki lub innych osób w rodzinie sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku sprawcy albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądze czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową. Najczęściej zjawisko to dotyczy kobiet, które nie zarabiają, ale może też odnosić się do kobiet, które mogą być niezależne finansowo od partnerów, lecz manipulacje sprawcy doprowadzają je do takiego stanu, że czują się całkowicie zależne od nich finansowo bądź też czują, iż zależy od nich życie ich partnerów. Przemoc ekonomiczna to jedna z form przemocy, z jaką spotykają się przeważnie kobiety zarówno w związkach małżeńskich i partnerskich (przemoc domowa), jak i na rynku pracy (przemoc instytucjonalna). Wśród symptomów w zachowaniu sprawcy mogących dowodzić stosowania przemocy ekonomicznej, na które należy zwrócić uwagę, wymienia się między innymi: pozbawienie środków do życia – niedawanie pieniędzy na podstawowe potrzeby; okradanie rodziny, zabieranie pieniędzy np. hazard czy alkohol; ograniczanie dostępu do pieniędzy, np. wyliczanie pieniędzy na zakupy czy zabór karty kredytowej; ograniczenie możliwości korzystania ze wspólnych dóbr materialnych np. mieszkania czy samochodu; kontrolowanie wydatków; obniżanie wartości zarobionych pieniędzy; obniżanie wartości i zdolności do samodzielnego życia; zastraszanie; przerzucenie odpowiedzialności za utrzymanie rodziny na partnerkę; przekupywanie dzieci prezentami itp. Kobiety, które nie pracują zawodowo i są na utrzymaniu męża, często mają błędne przekonanie, że skoro on zarabia, to ma prawo decydowania o sposobie wydawania pieniędzy i kontrolowania na co one są przeznaczone. Równie trudna jest sytuacja kobiet, których partnerzy uchylają się od pracy zarobkowej, co często idzie w parze z nadużywaniem alkoholu. Podkreślić należy fakt, że skala ujawnianej przemocy ekonomicznej nie jest zbyt wysoka. Może to być rezultatem tego, że brakuje wiedzy na temat sposobów przejawiania się tego rodzaju przemocy oraz faktu, iż w dotychczasowej ustawie



przemoc ekonomiczna została pominięta. Wiele form przemocy ekonomicznej trudno jest udowodnić, gdyż jej przejawy polegają na tworzeniu rozbieżności między tym co przedstawiają oficjalne dokumenty, a rzeczywistością (D. Dyjakon, *Przemoc ekonomiczna – ukryta nić zniewolenia*, „Niebieska Linia” 2015, nr 6/101; E. Lisowska, *Przemoc ekonomiczna – geneza, definicje, wyniki badań*, „Niebieska Linia” 2014, nr 3/92). Dalej idąc, dodanie w art. 2.1. 1) e) zwrotu: *w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej* oddaje współczesne zagrożenia nowymi formami przemocy, które stały się jeszcze bardziej widoczne od pandemii covid – 19. Rozwój technologiczny oraz łatwy dostęp do Internetu trwale wpłynęły na nasze życie. Ma to wiele zalet: łatwy dostęp do informacji, możliwość załatwienia wielu spraw bez wychodzenia z domu, a także poszerzania swojej wiedzy, rozwijania pasji i poznawania innych ludzi – to tylko niektóre z nich. Jednak tak powszechne korzystanie przez dzieci i młodzież z telefonów, komputerów z dostępem do sieci niesie również zagrożenia, do których należy m.in. stanie się ofiarą bądź sprawcą cyberprzemocy (<https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/cyberprzemoc-rodzaje-skala-zjawiska-profilaktyka-material-z-cykladu-ekspert-radzi> dostęp: 20.12.2022 r.). Cyberprzemoc nie dotyczy tylko dzieci. Jest to każde zachowanie, które krzywdzi emocjonalnie drugiego człowieka (<https://thinkstat.pl/aktualnosci/cyberprzemoc-jakie-formy-przemocy-w-internecie-najczesciej-spotykaja-nastolatki> dostęp: 21.12.2022).

Można jedynie zastanowić się, czy w przyjętym rozumieniu (definicji legalnej) „przemocy domowej” prawodawca uwzględni zaniedbanie. Wszak w definicji przemocy domowej mamy wyrażenie *zaniechanie*. I tutaj otwartą pozostaje kwestia intencji prawodawcy, czy używając wyrażenia *zaniechanie* ma na myśli bierną formę przemocy, której doświadczają najczęściej dzieci, ale też osoby starsze, niedołążne czy niepełnosprawne? Zaniedbanie nazywane jest ukrytą formą przemocy. Zaniedbywaniem jest niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych dzieci. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby



o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia. Podkreślić należy też fakt, że właściwie wszystkie wskazane formy przemocy są ze sobą powiązane i wywierają wpływ na wszystkich członków rodziny. Rzadko występuje sytuacja, że stosowana jest tylko i wyłącznie jedna forma przemocy (szeroko na ten temat: J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wydawnictwo e-monografie, Wrocław 2017).

4. W art. 2.2. projektowanej ustawy prawodawca słusznie uwzględnił specyficzną sytuację osoby małoletniej wobec której jest stosowana przemoc domowa lub będącej świadkiem przemocy domowej. W zamierzeniu prawodawcy przepis ten ma na celu uniknięcie dotychczasowych trudności interpretacyjnych w omawianym zakresie, przez wskazanie wprost, że dziecko będące świadkiem przemocy domowej należy uznać za doznające przemocy domowej i wymaga ono pomocy i wsparcia przewidzianego w przepisach ustawy. W nowelizacji przedmiotowej ustawy wprowadzono nową kategorię pojęć, która skupia się na dziecku jako świadku przemocy domowej. Przepisy nowelizowanej ustawy mają na celu ochronę małoletnich, tym samym wpisują się w narrację dotyczącą praw dziecka (J. Helios, W. Jedlecka, *Diagnoza i ochrona dziecka z traumą rozwojową w polskim systemie prawa*, Wydawnictwo Difin Ingram, Warszawa 2019), a co ważniejsze projektodawca słusznie przyjął, iż dla dziecka bycie świadkiem przemocy domowej jest wydarzeniem traumatycznym, które wywołuje niepożądane skutki zdrowotne i społeczne. Dzieci jako świadkowie przemocy wobec rodzica lub opiekuna są także ofiarami przemocy, które ponoszą wiele jawnych i ukrytych konsekwencji (D. Dyjakon, *Trauma dziecięca. Dziecko jako świadek przemocy domowej. Czy rodzicom można ufać? Praca nad uznaniem krzywdy wyrządzonej dziecku*, [www.psychologiawpraktyce.pl](http://www.psychologiawpraktyce.pl) dostęp: 22.12.2022r.). Bycie świadkiem przemocy może być również traktowane jako forma przemocy psychicznej. Sytuacja, gdy dziecko jest świadkiem przemocy ojca wobec matki, może skutkować zaburzeniami zachowania i osobowości.





Osobowość w psychologii jest rozumiana jako konstrukt względnie stały, czyli konsekwencje zaburzeń osobowości dziecko będzie odczuwało prawdopodobnie w ciągu całego życia. Dziecko, które obserwuje przemoc, może takie zachowanie uznać za normę lub wykształcić w sobie negatywne wzorce komunikacji. Bycie świadkiem przemocy w dzieciństwie wywołuje negatywne wyobrażenie na temat bliskości i relacji rodzinnych. Istnieje powiązanie między byciem świadkiem przemocy w dzieciństwie a ryzykiem uzależnienia od alkoholu i objawami depresji (K. Chotkowska, *Doświadczenie przemocy w dzieciństwie – skutki w życiu dorosłym*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2022, Vol. 21, nr 1).

5. Nałożenie przez prawodawcę na osobę stosującą przemoc domową szeregu obowiązków – art. 4.6. – należy oszacować pozytywnie. Projektodawca zapewnia kompleksową opiekę systemową, nie tylko dla osób doznających przemocy domowej, ale również dla sprawców przemocy domowej. Konsekwentnie do wprowadzonych w projekcie ustawy regulacji dotyczących programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, projektodawca w art. 6 ust. 4 ustawy dodaje pkt 3 uwzględniający opracowywanie i realizację programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, jako zadanie z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat. Ponadto w art. 6 ust. 6 pkt 3 uwzględnia się, obok ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych, także ramowe programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową, jako zadanie własne samorządu województwa. Projektodawca uwzględnia fakt, iż często przemoc jest dziedziczna, a sprawcy przemocy domowej niejednokrotnie w okresie dzieciństwa doświadczyli przemocy domowej. Niestety bycie w dzieciństwie osobą doznającą przemocy domowej wiąże się ze zwiększonym ryzykiem bycia sprawcą przemocy (J. Helios, W. Jedlecka, *Przemoc wobec dzieci w rodzinie*, Wydawnictwo e-monografie, Wrocław 2019). W przypadku przemocy źródeł można poszukiwać w teorii przekazów transgeneracyjnych. Teorie transgeneracyjne przyjmują, że przekazy międzypokoleniowe mają wpływ



na wzory relacji pomiędzy członkami rodziny, warunkując w ten sposób rozwój dzieci (emocjonalny i społeczny). Te międzypokoleniowe przekazy dotyczą w szczególności aspektów relacji w zakresie doświadczania bliskości i autonomii, delegacji rodzinnych, lojalności, zobowiązań, systemu wartości, sposobów rozwiązywania konfliktów czy też wzorców budowania, spostrzegania i interpretacji relacji (M. Barabas, *Parentyfikacja w rodzinach doświadczających przemocy*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2021, Tom XXXX, zeszyt 3).

6. Projektodawca w nowelizowanej ustawie rozróżnia specjalną kategorię osób stosujących przemoc domową: funkcjonariusz Policji (art. 9b. 5.) oraz żołnierz Żandarmerii Wojskowej (art. 9b. 6.). Niestety często rola zawodowa odbija się na sposobie funkcjonowania osób stosujących przemoc domową. Biorąc pod uwagę etiologię przemocy domowej, a także nakładające się lub wzmacniające ją czynniki związane ze służbą, istotne jest aby bezpośredni przełożony policjanta, który jest sprawcą przemocy domowej, w odpowiedni sposób zareagował i był wyczulony na wszelkie sygnały, które mogą świadczyć o przemocy w domu danego policjanta (A. Niemyjska, W. Mende, *Specyfika przemocy w rodzinach policyjnych*, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 3). W dyskursie społecznym powszechna jest opinia, iż policjanci jako osoby stosujące przemoc domową wykorzystują znajomości zawodowe i tym samym pozostają bezkarni. Obawa przed zgłaszaniem przemocy domowej ze strony najczęściej partnerek policjantów związana jest czynnikiem ekonomicznym. Policjant wobec którego wpłynęła zarzut zostaje zawieszony (J. Podgórska, *Przemoc w policyjnych rodzinach. Dlaczego nikt nie reaguje?*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/294566,1,przemoc-w-policyjnych-rodzinach-dlaczego-nikt-nie-reaguje.read> dostęp: 23.12.2022 r.). Z uwagi na specyfikę zawodu policjanta oraz funkcjonariusza Żandarmerii Wojskowej obowiązek poinformowania komendanta właściwej jednostki organizacyjnej Policji czy komendanta właściwej jednostki Żandarmerii



Wojskowej o złożeniu zawiadomienia jest zasadny mimo ujemnych konsekwencji ekonomicznych dla danego gospodarstwa domowego.

7. W art. 9 c. 2. nowelizowana ustawa nakłada na członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno – pomocowych obowiązek zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań wynikających z przedmiotowej ustawy. Co więcej, obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w zespole interdyscyplinarnym oraz w grupach diagnostyczno-pomocowych. Ów obowiązek poufności może przyczynić się do traktowania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno – pomocowych podobnie jak przedstawicieli zawodów zaufania publicznego. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno – pomocowych występują w analogicznej roli / relacji co lekarze, duchowni, adwokaci czy radcowie prawni. A przecież wskazane grupy zawodowe mają obowiązek przestrzegania tajemnicy zawodowej, określanej jako dyskrecja zawodowa (por. E. Hansen, *Tajemnica zawodowa adwokata*, „Palestra” 1962, nr 6/9(57)). Gwarancja dyskrecji pozwoli bowiem nawiązać z osobą doznającą przemocy domowej relację opartą na zaufaniu, szczerości i lojalności. Dzięki niej członek zespołu interdyscyplinarnego czy grupy diagnostyczno - pomocowej może uzyskać wiadomości niezbędne do prawidłowego wykonywania zadania, wynikającego z nowelizowanej ustawy, a osoba doznająca przemocy domowej może je przekazać bez obaw o ich rozpowszechnienie (por. E. Plebanek, M. Rusinek, *Ujawnienie tajemnicy zawodowej w procesie karnym a odpowiedzialność karna*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2007, z. 1). W języku potocznym tajemnica jest rozumiana jako rzecz, której nie można rozgłaszać, która nie powinna wyjść na jaw, rzecz tajna, sekret. Rozumiana jest także jako określona przez przepisy prawne wiadomość, której poznanie lub ujawnienie jest zakazane przez prawo. W języku potocznym tajemnicą są więc wiadomości, które powinny zostać w ukryciu lub też których ujawnianie jest zabronione przez przepisy prawa. W języku prawnym nie odnajdziemy żadnej legalnej definicji pojęcia „tajemnicy”,



co nie jest równoznaczne z tym, że nie została ona sformułowana przez poglądy doktryny. I tak wskazuje się, że jest nią „sekret powierzony” lub „ pewne wyspecjalizowane rodzaje sekretu, poprzez ich zdefiniowanie lub ustalenie zakresu obowiązku dyskrecji”, lub też określa się ją jako składającą się z dwóch przesłanek „specyficznego postępowania osoby zachowującej tajemnicę i istnienia innych osób, wobec których to zachowanie się jest przejawiane”. W języku prawniczym pojęcie tajemnicy określane jest podobnie jak w języku potocznym (M. Kucharczyk, *Charakter prawny tajemnicy adwokackiej w ujęciu historycznym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2007, Rok XI, zeszyt 1). W ogólności tajemnicą zawodową objęte są wiadomości uzyskane w związku z wykonywaniem określonego zawodu (K. Flaga-Gieuszyńska, *Instytucja tajemnicy w postępowaniu cywilnym*, „Rejent” 1998, nr 1 (81)). Stąd dodanie obowiązku zachowania poufności stanowi przejaw troski prawodawcy o dobro osoby doznającej przemocy w rodzinie.

8. Art. 9e. 5. przewiduje specjalne rozwiązanie na wypadek kiedy realizacja procedury „Niebieskiej Karty” napotyka na trudności. Należy zgodzić się z tym, iż brak regulacji w tym zakresie obecnie generuje spory kompetencyjne, co negatywnie wpływa na efektywność podejmowanych zarówno interwencyjnie, jak i długofalowo działań. Właściwość miejscową gminy ustala się według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. W przypadku gdy miejscem zamieszkania osoby stosującej przemoc domową jest inna gmina niż osoby doznającej przemocy domowej, w projektowanej regulacji zakłada się możliwość powołania odrębnej grupy diagnostyczno-pomocowej do pracy z osobą stosującą przemoc domową. Taka regulacja ma na celu przywrócenie prawidłowych relacji, jeżeli po czasie rozłąki osoby postanowią dalej prowadzić gospodarstwo domowe. Ponadto projektowane zmiany mają niwelować zdarzające się w przeszłości trudności w realizacji procedury „Niebieskiej Karty”, wywołane przez zdarzenia losowe oraz zagrożenie braku bezstronności podejmowanych działań



w przypadkach szczególnych, np. wtedy gdy osobą doznającą przemocy domowej lub osobą tę przemoc stosującą jest członek zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej lub inna osoba pozostająca w zależności służbowej z członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej. Kompetencję do wyboru gminy w takim przypadku w projektowanej regulacji powierza się wojewodzie.

9. W nowelizowanej ustawie odniesiono się także do sytuacji kiedy osoba stosująca przemoc domową posiada broń palną (art. 9f., art. 9g.). Samo uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty” powoduje, że broń zostaje automatycznie odebrana osobie, która jest w jej posiadaniu, co trzeba ocenić pozytywnie z uwagi na fakt, iż osoba stosująca przemoc domową / podejrzana o stosowanie przemocy – posiadająca broń jest bardziej niebezpieczna dla osoby doznającej przemocy domowej. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na art. 244 §1a i §1b k.p.k. – zatrzymanie w sytuacjach przemocy domowej. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo, zwłaszcza gdy tym grozi. Przepis ten dodatkowo nakłada na policję obowiązek zatrzymania osoby stosującej przemoc, jeśli przestępstwo zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża albo innego niebezpiecznego przedmiotu (A. Różycka, *Zasadność nowych środków ochrony osób doznających przemocy domowej*, „Prawo w działaniu. Sprawy karne” 2020, nr 41).

10. W art. 11 a ust. 1 i 2 ustawodawca zapewnia osobie doznającej przemocy domowej ochronę przed osobą stosującą przemoc domową w postaci obowiązku opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego wspólnego otoczenia przez osobę stosującą przemoc domową. Owa zmiana jest spójna z projektem ustawy o zmianie





ustawy – Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD 297), która ma na celu wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie między innymi poprzez rozszerzenie zakresu instrumentów cywilnoprawnych stosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia innych członków rodziny, których celem jest efektywne izolowanie sprawcy przemocy. W związku z tym w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD297) wprowadzono: zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie oraz zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie lub jej miejsca pracy.

**11.** W art. 12 a. 1. nowelizowanej ustawy skoncentrowano się na sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową, w której to pracownik socjalny został zobligowany do zapewnienia dziecku ochrony przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Stąd można przyjąć, iż prawodawca wprowadzając opiniowane rozwiązanie, pozostaje w zgodzie z zasadą dobra dziecka. Dobre dziecka jest jądrem wszystkich przepisów Konwencji o Prawach Dziecka, jest duchem ustawy, ma charakter klauzuli generalnej mniejszego zasięgu, mieści się bowiem w klauzuli „zasad współżycia społecznego”, jest dyrektywą stosowania prawa i kryterium jego oceny przy podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka. Polski system prawny nie zawiera ustawowej definicji pojęcia dobra dziecka i choć od lat mają miejsce spory doktrynalne w piśmiennictwie prawniczym oraz próby sformułowania definicji legalnej, to po dziś dzień dobre dziecka definiowane jest kontekstowo. Na mocy



Konwencji dobro dziecka jest preferowane bezwzględnie w relacji do interesu innych osób fizycznych lub prawnych, a w odniesieniu do samej preambuły Konwencji stwierdzić można, że szczególna opieka i troska oraz właściwa ochrona prawna wynikają z założenia o niedojrzałości fizycznej i umysłowej dziecka. Zasada ochrony dobra dziecka jako zasada interpretacji zapisów Konwencji „przenika” całość jej uregulowań, trudno jednoznacznie wskazać obszary gdzie jest najbardziej widoczna, aczkolwiek wyraża się bez wątpienia w podmiotowości dziecka (dziecko jest osobą, a prawa dziecka to prawa człowieka) i prawie do wzrastania i wychowania w rodzinie oraz w zbiorze praw o charakterze bardziej szczegółowym, takich jak: prawo do informacji, prawo do edukacji, prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania, prawo do ochrony zdrowia, czy prawo do ochrony przed przemocą (M. Kozak, J. Kusztal, *Zasada dobra dziecka i jej implikacje dla socjalizacji prawnej w środowisku szkolnym*, „Edukacja Elementarna” 2014, nr 34 (4)). W razie kolizji dóbr ustanowiono priorytet dobra dziecka nad interesem jego rodziców oraz nad ogólnym interesem społecznym. Wszak w harmonijnych stosunkach rodzinnych, w których dzieci i rodziców łączą uczucia miłości i przywiązania, dobro dziecka jest zbieżne z interesem rodziców i interesem społecznym. W razie wątpliwości, co do tej zbieżności interesów dziecka i rodziców, zwłaszcza w sytuacji przemocy domowej czy zagrożenia przemocą domową, najpierw uwzględnia się dobro dziecka i w jego świetle ocenia się interes rodziców (M. Agnieszka – Pisarska, *Psychologiczne i prawne aspekty dobra dziecka*, „Kwartalnik Naukowy FIDES ET RATIO” 2020, nr 1 (41)).

### III. Zmiany proponowane w innych ustawach

Spośród zmian proponowanych w innych ustawach niż ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie warto zwrócić uwagę na:

1. Zmiany w przepisach w ustawie z dnia 20 maja 1971 roku – **Kodeks wykroczeń** (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151 i 2311) dodano art. 66 c. W sytuacji gdy osoba stosująca



przemoc domową będzie uporczywie uchylać się od podejmowania działań mających na celu zmianę postępowania, w szczególności przez brak współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową, zespół interdyscyplinarny, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej (złożony w przypadku osoby stosującej przemoc domową, która z nieusprawiedliwionych przyczyn nie będzie uczestniczyła w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych oraz nie dostarczy grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczeń o zgłoszeniu się do udziału w ww. programach oraz o ich ukończeniu w terminach określonych przez podmiot realizujący te programy) będzie mógł wystąpić z zawiadomieniem o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia. Celem prawodawcy jest wprowadzenie możliwości zastosowania sankcji z Kodeksu wykroczeń, tj. kary ograniczenia wolności albo grzywny, która w jego intencji ma spowodować większą mobilizację osób stosujących przemoc domową do zmiany swoich postaw. Za wdrożeniem takiego narzędzia opowiadają się praktycy, zwłaszcza ci, którzy realizują procedurę „Niebieskie Karty”. W naukach prawnych sankcje prawne utożsamiane są zwykle z groźbą odwołującą się do szeroko rozumianej kary. Sankcja kary (określana jako represyjna, penalna) polega na wyrządzeniu pewnego rodzaju dolegliwości osobie, która zachowuje się w sposób niezgodny z prawem. Sankcje te manipulują najistotniejszymi dla człowieka wartościami takimi jak: wolność, mienie, w skrajnych przypadkach życie. Nadmienimy, iż prawo karne i działy pokrewne zwykle odwołują się do tzw. kar zasadniczych, np. pozbawienia wolności, ograniczenia wolności, grzywny oraz kar dodatkowych (środki karne). Z problemami sankcji karnych, ale nie tylko, wiąże się zagadnienie prewencji ogólnej (funkcja odstrasżająca kary w stosunku do innych członków społeczeństwa) oraz prewencji szczególnej (funkcja wychowawcza, resocjalizacyjna kary w stosunku do sprawcy) Współcześnie w europejskim kręgu kulturowym kładzie się akcent na kwestie związane z prewencją szczególną i humanitarnością kary (J. Zajadło (red.), *Leksykon współczesnej teorii i filozofii prawa. 100 podstawowych pojęć*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007). Na gruncie nauk pozaprawnych, takich jak socjologia,



psychologia społeczna, psychologia, etyka, ekonomia, których przedmiotem zainteresowania są również normy społeczne, obok sankcji negatywnych, związanych z szeroko rozumianą karą, wyróżnia się również sankcje pozytywne związane z szeroko rozumianą nagrodą (J. Niesiołowski, *Nagrody w prawie*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2002, tom IX). Sankcja przewidziana w art. 66 c może zostać odczytana w sposób pozytywny w tym sensie, iż jej celem jest oddziaływanie na osobę stosującą przemoc domową ażeby uczestniczyła we wskazanych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy programach, a skutkiem ma być ewentualna reintegracja rodziny.

2. Zmiany w przepisach w **ustawie z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji** (Dz. U. z 2020 r. poz. 955 oraz z 2022 r. poz. 275). Wprowadzono między innymi obowiązek poddania się badaniom lekarskim i psychologicznym i przedstawienia orzeczenia lekarskiego i psychologicznego (w art. 18 w ust. 5 pkt 2) oraz procedurę wydania i zabezpieczenia broni w odniesieniu do osoby stosującej przemoc domową (art. 19 a). Jest to związane z koniecznością zapewnienia ochrony osobie doznającej przemocy domowej. Związek pomiędzy posiadaniem broni palnej i przemocą domową jest zauważalny na całym świecie, a jego skutki są różnorakie (A. Ptak – Iglewska, *Przemoc związana z bronią palną kosztuje USA 229 mld dol. rocznie*, <https://www.rp.pl/biznes/art1105881-przemoc-zwiazana-z-bronia-palna-kosztuje-usa-229-mld-dol-rocznie> dostęp: 25.12.2022 r.). Należy w pełni zgodzić się z prawodawcą, iż osoby stosujące przemoc domową nie mogą mieć dostępu do broni, a Policja i Żandarmeria Wojskowa ma uprawnienia do odebrania broni palnej osobie stosującej przemoc domową.

#### IV. Podsumowanie

1. Przedstawiony do zaopiniowania projekt aktu prawnego należy niewątpliwie do jednych z ważniejszych nowelizacji, jakim poddano ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.



2. Projekt dostosowuje definicję przemocy domowej do Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 roku. Konwencja stambulska nakłada na władze publiczne obowiązek wypracowania wspólnej strategii wspierania i ochrony osób doznających przemocy, organizowania działań profilaktycznych oraz karania sprawców. Definicja zaproponowana w projekcie nie stanowi literalnego odzwierciedlenia definicji przemocy domowej zawartej w Konwencji stambulskiej. Mimo tego, opiniowany projekt poprzez wprowadzenie różnorodnych form wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz programów psychologiczno – terapeutycznych dla sprawców przemocy domowej, zwłaszcza tych, którzy w dzieciństwie sami doznali przemocy, wypełnia podstawowe standardy i założenia Konwencji stambulskiej.
3. Projekt zawiera rozwiązania uwzględniające praktyczne problemy związane z przemocą domową, które do tej pory na płaszczyźnie praktyki były traktowane jako „trudne przypadki” z uwagi chociażby na brak definicji legalnych (np. świadek przemocy domowej zdefiniowany jako osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej).
4. Projektowana ustawa koncentruje się na zwiększeniu ochrony osób doznających przemocy domowej poprzez m.in.: nową pomoc w formie informacji dotyczących form wsparcia dla osób doznających przemocy domowej; programy psychologiczno – terapeutyczne dla sprawców przemocy domowej; uściślenie kwalifikacji dla osób kierujących specjalistycznymi ośrodkami wsparcia dla osób doznających przemocy domowej; Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej; przypisanie zespołowi interdyscyplinarnemu działań o charakterze strategicznym; możliwość składania skarg na zespół interdyscyplinarny; funkcja prewencyjna Kodeksu wykroczeń; zdefiniowanie prac grup diagnostyczno – pomocowych; zmiana składu grup diagnostyczno – pomocowych; elastyczność składu grup diagnostyczno – pomocowych; tworzenie lokalnej polityki przeciwprzemocowej; zmiany w procedurze „Niebieskiej Karty”; wprowadzenie specjalnego postępowania w sytuacji gdy osoba stosująca przemoc domową





posiada broń palną [bezwzględne odebranie broni palnej]; utworzenie Zespołu Monitorującego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej; wprowadzenie obowiązku informacyjnego, który ciąży na pracowniku socjalnym, w przypadku dziecka jako osoby doznającej przemocy domowej.

***Opracowały r.pr. prof. UWr dr hab. Joanna Helios oraz r.pr. prof. UWr dr hab. Wioletta Jedlecka***



Nazwa dokumentu: <i>projekt ustawy o zmianie ustawy – o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (UD296)</i>				
Lp.	Jednostka redakcyjna, do której wnoszone są uwagi (artykuł/ustęp/punkt)	Podmiot wnoszący uwagi	Treść uwagi i uzasadnienie	Propozycja zmian
1.	Art. 1. 1)	OBSiL KRRP	<p>W projekcie zaproponowano zmianę tytułu ustawy w art. 1 pkt 1 z „ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” na „ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej”. Obowiązująca nazwa ustawy, w przekonaniu projektodawcy, stygmatyzuje rodzinę i wskazuje, że wyłącznie rodzina jest środowiskiem, w którym dochodzi do aktów przemocy. Zachowania przemocowe mogą występować również między byłymi małżonkami, którzy w świetle prawa nie są rodziną, czy osobami żyjącymi w związkach nieformalnych. Zatem, w mniemaniu projektodawcy, konieczne jest ponowne określenie, co należy rozumieć pod pojęciem „przemoc”. Należy ocenić pozytywnie zmianę tytułu ustawy. Zapewne ma ona charakter porządkujący zważywszy na fakt, iż w samej doktrynie istnieją spory co do rozumienia przedmiotowego pojęcia.</p>	<p>Zmianę tytułu na „przemoc domową” należy poddać ocenie na tle regulacji prawa międzynarodowego, a mianowicie konwencji Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (tzw. Konwencja Stambulska). Zmiana tytułu na „przemoc domową” odpowiada Konwencji stambulskiej. <u>Nie jest wymagana zmiana przepisu.</u></p>
2.	Art. 1. 2)	OBSiL KRRP	<p>Zgodnie z projektowanym aktem prawnym prawodawca zrezygnował z dotychczasowej preambuły (art. 1.2)). W naszej ocenie w przedmiotowej preambule można znaleźć istotne wskazówki interpretacyjne: podstawowe prawa człowieka, prawo do życia i zdrowia, godność osobista. Wszak do identyfikacji celów regulacji bardzo często służy preambuła do aktu normatywnego. A cel regulacji (ratio legis) określa sens przepisów prawnych. Ratio legis to konkretny cel instytucji, której jest on elementem, a w znaczeniu najszerszym chodzić może o podstawowe cele całego systemu prawa</p>	<p>W związku z licznymi wątpliwościami co do charakteru arengi i dyrektywami techniki prawodawczej, które nie zalecają zamieszczania w ustawach wypowiedzi, które nie służą wyrażaniu norm prawnych, zwłaszcza w ustawach zwykłych, należy zgodzić się z prawodawcą, iż mimo wartości wyrażonych w preambule, w nowelizowanej ustawie nie jest ona konieczna.</p>



			<p>(L. Morawski, <i>Zasady wykładni prawa</i>, Toruń 2016). W przedmiotowej preambule mamy normę programową, która nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw i wolności. Z analitycznego punktu widzenia normy programowe można określić jako takie wypowiedzi, które nie wskazują wprost nakazanego (zakazanego zachowania) się, a na zachowanie to wpływają pośrednio – poprzez wskazanie określonych stanów rzeczy, do których adresat takich norm powinien dążyć. Są to więc wypowiedzi niepełne, tj. niewystarczające do tego, aby na ich wyłącznej podstawie zakwalifikować jakieś zachowanie jako zgodne (niezgodne z normą). Wymagają one dopiero argumentacyjnego rozwinięcia na podstawie reguły – instrumentalnego wynikania norm, dającego się ująć wedle schematu: ”jeżeli nakazane jest osiągnięcie celu C, to tym samym nakazane jest wykonanie takich zachowań Z, które są środkami realizacji celu C”. W związku z tym nie jest to rozumowanie dedukcyjne. Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę na to, że cele, które wskazują normy programowe, bywają często ujmowane za pomocą zwrotów oceniających, semantycznie otwartych, co pogłębia jeszcze niepewność konkluzji, do których prowadzi argumentacja oparta na normach programowych. Natomiast sama preambuła (arenga), wstępna część aktu prawotwórczego, umieszczana między tytułem a przepisami merytorycznymi, zawierająca najczęściej motywy aktu, cele jego wydania lub funkcje jakie ma spełniać. Istnieją wątpliwości, czy arenga jest integralną częścią aktu prawnego, a więc czy ma charakter normatywny, czy też charakteru takiego nie ma i jest jedynie środkiem pomocniczym przy wykładni. (A. Bator (red.), <i>Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny</i>, Wydanie 1, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2006).</p>	<p><u>Nie jest wymagana zmiana.</u></p>
3.	Art. 2.1.1)	OBSiL KRRP	<p>Pozytywnie należy ocenić merytoryczną zmianę, która została zaproponowana w art. 2.1. 1) nowelizowanej ustawy w postaci zmiany nie tylko nazwy legalnej definicji „przemocy w rodzinie” na „przemoc domową”, ale rozszerzenie zakresu znaczeniowego przemocy na przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc. Pod pojęciem przemocy domowej określonej w art. 3 Konwencji Stambulskiej</p>	<p>Można jedynie zastanowić się, czy w przyjętym rozumieniu (definicji legalnej) prawodawca uwzględnił zaniechanie. Wszak w definicji przemocy domowej mamy wyrażenie <i>zaniechanie</i>. I tutaj otwartą pozostaje kwestia</p>



		<p>należy rozumieć wszelakiego rodzaju akty przemocy seksualnej, fizycznej, psychicznej czy też ekonomicznej, które mają miejsce w rodzinie lub w domu albo między byłymi lub obecną parą małżonków czy też między parą. Przemoc domowa będzie zachodziła nawet jeśli sprawca nie dzielił tego samego miejsca zamieszkania z ofiarą (Art. 3 Konwencji Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 961). Aby przyrzeć się dokładniej wskazanej definicji należy sięgnąć do pkt 41 i 42 Memorandum, które to zawiera wyjaśnienie do tejże Konwencji. Zgodnie z nim jako przemoc domowa będzie zakwalifikowana przemoc pomiędzy obecnymi lub byłymi małżonkami/partnerami a także przemoc międzypokoleniowa, która ma miejsce zazwyczaj między rodzicami a dziećmi, może również zachodzić wobec większej liczby członków rodziny różnych pokoleń. Zgodnie z Memorandum, to kobiety w sposób nieproporcjonalny doświadczają przemocy domowej (Sprawozdanie wyjaśniające do Konwencji Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej). Dokonując porównania dotychczasowej definicji przemocy w rodzinie w ustawie antyprzemocowej z definicją przemocy domowej w Konwencji Stambulskiej można zauważyć, iż prawo międzynarodowe do przemocy domowej zalicza również przemoc ekonomiczną, czego nie uczynił do tej pory polski ustawodawca. Po drugie, polska regulacja przemocy w rodzinie w przeciwieństwie do Konwencji Stambulskiej nie przyznaje środków ochrony prawnej dla osób, które były ofiarą przemocy byłego partnera/małżonka, z którym nie zamieszkują lub nie gospodarują, a przecież przemoc jest przemocą, bez względu na jakim etapie relacji do niej dochodzi oraz niezależnie czy ofiara i sprawca przemocy ze sobą zamieszkują, czy też nie (S. Spurek, <i>Nasza Konwencja</i>, Wydawnictwo: The Greens/ EFA in the European Parliament, 2021). Zatem dotychczasowa definicja przemocy w rodzinie w u.p.r.r odbiega znacząco od definicji przemocy domowej wskazanej w Konwencji Stambulskiej. Opisana luka w prawie została zauważona już w trakcie prac ratyfikacyjnych nad Konwencją stambulską. Stwierdzono wówczas, iż, potrzebna jest nowelizacja ustawy</p>	<p>intencji prawodawcy, czy używając wyrażenia zaniechanie ma na myśli bierną formę przemocy, której doświadczają najczęściej dzieci, ale też osoby starsze, niedołążne czy niepełnosprawne?</p> <p><u>Ewentualna propozycja zmiany:</u></p> <p>f) niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych tej osoby;</p>
--	--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------



			<p>antyprzemocowej, tak aby Polska wykonała w pełni zobowiązania konwencyjne (S. Spurek, <i>Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz</i>, Wolters Kluwer, Warszawa 2021). Stąd pozytywnie należy potraktować działania ustawodawcy w tym zakresie. Wszak przemoc ekonomiczna jest częstym rodzajem przemocy czynnej. Opisywana jest zwykle jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę. Podporządkowanie materialne partnerki lub innych osób w rodzinie sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku sprawcy albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądże czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową. Przemoc ekonomiczna to jedna z form przemocy, z jaką spotykają się przeważnie kobiety zarówno w związkach małżeńskich i partnerskich (przemoc domowa), jak i na rynku pracy (przemoc instytucjonalna). Podkreślić należy fakt, że skala ujawnianej przemocy ekonomicznej nie jest zbyt wysoka. Może to być rezultatem tego, że brakuje wiedzy na temat sposobów przejawiania się tego rodzaju przemocy oraz faktu, iż w dotychczasowej ustawie przemoc ekonomiczna została pominięta. Wiele form przemocy ekonomicznej trudno jest udowodnić, gdyż jej przejawy polegają na tworzeniu rozbieżności między tym co przedstawiają oficjalne dokumenty, a rzeczywistością (D. Dyjakon, <i>Przemoc ekonomiczna – ukryta nić zniewolenia</i>, „Niebieska Linia” 2015, nr 6/101; E. Lisowska, <i>Przemoc ekonomiczna – geneza, definicje, wyniki badań</i>, „Niebieska Linia” 2014, nr 3/92). Dalej idąc, dodanie w art. 2.1. 1) e) zwrotu: <i>w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej</i> oddaje współczesne zagrożenia nowymi formami przemocy, które stały się jeszcze bardziej widoczne od pandemii covid – 19. Rozwój technologiczny oraz łatwy dostęp do Internetu trwale wpłynęły na nasze życie. Ma to wiele zalet: łatwy dostęp do informacji, możliwość załatwienia wielu spraw bez wychodzenia z domu, a także poszerzania swojej wiedzy, rozwijania pasji i poznawania innych ludzi – to tylko niektóre z nich. Jednak tak powszechne korzystanie przez dzieci i młodzież z telefonów, komputerów z dostępem do sieci</p>	
--	--	--	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--





			niesie również zagrożenia, do których należy m.in. stanie się ofiarą bądź sprawcą cyberprzemocy ( <a href="https://www.niebieskaLinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/cyberprzemoc-rodzaje-skala-zjawiska-profilaktyka-material-z-tyklu-ekspert-radzi">https://www.niebieskaLinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/cyberprzemoc-rodzaje-skala-zjawiska-profilaktyka-material-z-tyklu-ekspert-radzi</a> dostęp: 20.12.2022 r.). Cyberprzemoc nie dotyczy tylko dzieci. Jest to każde zachowanie, które krzywdzi emocjonalnie drugiego człowieka ( <a href="https://thinkstat.pl/aktualnosci/cyberprzemoc-jakie-formy-przemocy-w-internecie-najczesciej-spytkaja-nastolatki">https://thinkstat.pl/aktualnosci/cyberprzemoc-jakie-formy-przemocy-w-internecie-najczesciej-spytkaja-nastolatki</a> dostęp: 21.12.2022).	
4.	Art. 2.2.	OBSiL KRRP	W art. 2.2. projektowanej ustawy prawodawca słusznie uwzględnił specyficzną sytuację osoby małoletniej wobec której jest stosowana przemoc domowa lub będącej świadkiem przemocy domowej. W zamierzeniu prawodawcy przepis ten ma na celu uniknięcie dotychczasowych trudności interpretacyjnych w omawianym zakresie, przez wskazanie wprost, że dziecko będące świadkiem przemocy domowej należy uznać za doznające przemocy domowej i wymaga ono pomocy i wsparcia przewidzianego w przepisach ustawy. W nowelizacji przedmiotowej ustawy wprowadzono nową kategorię pojęć, która skupia się na dziecku jako świadku przemocy domowej. Przepisy nowelizowanej ustawy mają na celu ochronę małoletnich, tym samym wpisują się w narrację dotyczącą praw dziecka (J. Helios, W. Jedlecka, <i>Diagnoza i ochrona dziecka z traumą rozwojową w polskim systemie prawa</i> , Wydawnictwo Difin Engram, Warszawa 2019)., a co ważniejsze projektodawca słusznie przyjął, iż dla dziecka bycie świadkiem przemocy domowej jest wydarzeniem traumatycznym, które wywołuje niepożądane skutki zdrowotne i społeczne.	Bycie świadkiem przemocy może być również traktowane jako forma przemocy psychicznej. Zgodność z prawami dziecka i zasadą dobra dziecka. <u>Nie jest wymagana zmiana treści przepisu.</u>
5.	Art. 4.6.	OBSiL KRRP	Nałożenie przez prawodawcę na osobę stosującą przemoc domową szeregu obowiązków – art. 4.6. – należy oszacować pozytywnie. Projektodawca zapewnia kompleksową opiekę systemową, nie tylko dla osób doznających przemocy domowej, ale również dla sprawców przemocy domowej. Konsekwentnie do wprowadzonych w projekcie ustawy regulacji dotyczących programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, projektodawca w art. 6 ust. 4 ustawy dodaje pkt 3 uwzględniający opracowywanie i realizację programów psychologiczno-	„ma obowiązek” - we wskazanym przepisie podmiot – osoba stosująca przemoc domową – ma nałożony obowiązek poprzez nakaz określonych zachowań. Jeśli obowiązująca norma prawna nakazuje określonej osobie dokonać pewnego czynu, to jest on czynem tej osobie ze względu na tę normę prawnie nakazanym. Wyznaczenie obowiązku określonego zachowania jest zawsze



			<p>terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, jako zadanie z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat. Ponadto w art. 6 ust. 6 pkt 3 uwzględnia się, obok ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych, także ramowe programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową, jako zadanie własne samorządu województwa. Projektodawca uwzględnia fakt, iż często przemoc jest dziedziczona, a sprawcy przemocy domowej niejednokrotnie w okresie dzieciństwa doświadczyli przemocy domowej. Niestety bycie w dzieciństwie osobą doznającą przemocy domowej wiąże się ze zwiększonym ryzykiem bycia sprawcą przemocy (J. Helios, W. Jedlecka, <i>Przemoc wobec dzieci w rodzinie</i>, Wydawnictwo e-monografie, Wrocław 2019). W przypadku przemocy źródeł można poszukiwać w teorii przekazów transgeneracyjnych. Teorie transgeneracyjne przyjmują, że przekazy międzypokoleniowe mają wpływ na wzory relacji pomiędzy członkami rodziny, warunkując w ten sposób rozwój dzieci (emocjonalny i społeczny). Te międzypokoleniowe przekazy dotyczą w szczególności aspektów relacji w zakresie doświadczania bliskości i autonomii, delegacji rodzinnych, lojalności, zobowiązań, systemu wartości, sposobów rozwiązywania konfliktów czy też wzorców budowania, spostrzegania i interpretacji relacji (M. Barabas, <i>Parentyfikacja w rodzinach doświadczających przemocy</i>, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny” 2021, Tom XXXX, zeszyt 3).</p>	<p>ograniczeniem adresatowi normy możliwości wyboru zachowania: zmniejszeniem liczby zachowań, spośród których mógłby wybierać (por. A. Redelbach, S. Wronkowska, Z. Ziemiński, <i>Zarys teorii państwa i prawa</i>, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1992).</p> <p><u>Nie jest wymagana zmiana treści przepisu, ani też jego konstrukcji. Obowiązki zostały wskazane w sposób prawidłowy.</u></p>
6.	Art. 9b.5. i Art. 9b.6.	OBSiL KRRP	<p>Projektodawca w nowelizowanej ustawie rozróżnia specjalną kategorię osób stosujących przemoc domową: funkcjonariusz Policji (art. 9b. 5.) oraz żołnierz Żandarmerii Wojskowej (art. 9b. 6.). Niestety często rola zawodowa odbija się na sposobie funkcjonowania osób stosujących przemoc domową. Biorąc pod uwagę etiologię przemocy domowej, a także nakładające się lub wzmacniające ją czynniki związane ze służbą, istotne jest aby bezpośredni przełożony policjanta, który jest sprawcą przemocy domowej, w odpowiedni sposób zareagował i był wyczulony na wszelkie sygnały, które mogą świadczyć o przemocy w domu danego policjanta (A. Niemyjska, W. Mende, <i>Specyfika przemocy w rodzinach policyjnych</i>, „Kwartalnik Policyjny” 2015, nr 3).</p>	<p>Wyodrębnienie funkcjonariuszy Policji i funkcjonariuszy Żandarmerii Wojskowej jako szczególnej grupy osób stosujących przemoc domową jest uzasadnione zwiększeniem ochrony dla osób doznających przemocy domowej.</p> <p><u>Nie jest wymagana zmiana treści wskazanych przepisów.</u></p>



7.	Art. 9c.2.	OBSiL KRRP	<p>W art. 9 c. 2. nowelizowana ustawa nakłada na członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno – pomocowych obowiązek do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań wynikających z przedmiotowej ustawy. Co więcej, obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w zespole interdyscyplinarnym oraz w grupach diagnostyczno-pomocowych. Ów obowiązek poufności może przyczynić się do traktowania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno – pomocowych podobnie jak przedstawicieli zawodów zaufania publicznego. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno – pomocowych występują w analogicznej roli / relacji co lekarze, duchowni, adwokaci czy radcowie prawni. A przecież wskazane grupy zawodowe mają obowiązek przestrzegania tajemnicy zawodowej, określanej jako dyskrecja zawodowa (por. E. Hansen, <i>Tajemnica zawodowa adwokata</i>, „Palestra” 1962, nr 6/9(57)). Gwarancja dyskrecji pozwoli bowiem nawiązać z osobą doznającą przemocy domowej relację opartą na zaufaniu, szczerości i lojalności. Dzięki niej członek zespołu interdyscyplinarnego czy grupy diagnostyczno - pomocowej może uzyskać wiadomości niezbędne do prawidłowego wykonywania zadania, wynikającego z nowelizowanej ustawy, a osoba doznająca przemocy domowej może je przekazać bez obaw o ich rozpowszechnienie (por. E. Plebanek, M. Rusinek, <i>Ujawnienie tajemnicy zawodowej w procesie karnym a odpowiedzialność karna</i>, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2007, z. 1). W języku potocznym tajemnica jest rozumiana jako rzecz, której nie można rozgłaszać, która nie powinna wyjść na jaw, rzecz tajna, sekret. Rozumiana jest także jako określona przez przepisy prawne wiadomość, której poznanie lub ujawnienie jest zakazane przez prawo. W języku potocznym tajemnicą są więc wiadomości, które powinny zostać w ukryciu lub też których ujawnianie jest zabronione przez przepisy prawa. W języku prawnym nie odnajdziemy żadnej legalnej definicji pojęcia „tajemnicy”, co nie jest równoznaczne z tym, że nie została ona sformułowana przez poglądy doktryny. I tak wskazuje się, że jest nią „sekret powierzony” lub „pewne wyspecjalizowane rodzaje sekretu,</p>	<p>Stąd dodanie obowiązku zachowania poufności stanowi przejaw troski prawodawcy o dobro osoby doznającej przemocy w rodzinie.</p> <p><u>Nie jest wymagana zmiana treści przepisu.</u></p>
----	------------	------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------



			<p>poprzez ich zdefiniowanie lub ustalenie zakresu obowiązku dyskrekcji”, lub też określa się ją jako składającą się z dwóch przesłanek „specyficznego postępowania osoby zachowującej tajemnicę i istnienia innych osób, wobec których to zachowanie się jest przejawiane”. W języku prawniczym pojęcie tajemnicy określane jest podobnie jak w języku potocznym (M. Kucharczyk, <i>Charakter prawny tajemnicy adwokackiej w ujęciu historycznym</i>, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2007, Rok XI, zeszyt 1). W ogólności tajemnicą zawodową objęte są wiadomości uzyskane w związku z wykonywaniem określonego zawodu (K. Flaga-Gieuszyńska, <i>Instytucja tajemnicy w postępowaniu cywilnym</i>, „Rejent” 1998, nr 1 (81)).</p>	
8.	Art. 9e.5.	OBSiL KRRP	<p>Art. 9e. 5. przewiduje specjalne rozwiązanie na wypadek kiedy realizacja procedury „Niebieskiej Karty” napotyka na trudności. Należy zgodzić się z tym, iż brak regulacji w tym zakresie obecnie generuje spory kompetencyjne, co negatywnie wpływa na efektywność podejmowanych zarówno interwencyjnie, jak i długofalowo działań. Właściwość miejscową gminy ustala się według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. W przypadku gdy miejscem zamieszkania osoby stosującej przemoc domową jest inna gmina niż osoby doznającej przemocy domowej, w projektowanej regulacji zakłada się możliwość powołania odrębnej grupy diagnostyczno-pomocowej do pracy z osobą stosującą przemoc domową. Taka regulacja ma na celu przywrócenie prawidłowych relacji, jeżeli po czasie rozłąki osoby postanowią dalej prowadzić gospodarstwo domowe. Ponadto projektowane zmiany mają niwelować zdarzające się w przeszłości trudności w realizacji procedury „Niebieskie Karty”, wywołane przez zdarzenia losowe oraz zagrożenie braku bezstronności podejmowanych działań w przypadkach szczególnych, np. wtedy gdy osobą doznającą przemocy domowej lub osobą tę przemoc stosującą jest członek zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej lub inna osoba pozostająca w zależności służbowej z członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej. Kompetencję do wyboru gminy w takim przypadku w projektowanej regulacji powierza się wojewodzie.</p>	<p>Zmiany w procedurze „Niebieskiej Karty” mogą przyczynić się do zapewnienia większej ochrony osobom doznającym przemocy domowej.</p> <p><u>Nie jest wymagana zmiana treści przepisu.</u></p>



9.	Art. 9f. i Art. 9g.	OBSiL KRRP	<p>W nowelizowanej ustawie odniesiono się także do sytuacji kiedy osoba stosująca przemoc domową posiada broń palną (art. 9f., art. 9g.). Samo uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty” powoduje, że broń zostaje automatycznie odebrana osobie, która jest w jej posiadaniu, co trzeba ocenić pozytywnie z uwagi na fakt, iż osoba stosująca przemoc domową / podejrzana o stosowanie przemocy – posiadająca broń jest bardziej niebezpieczna dla osoby doznającej przemocy domowej. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na art. 244 §1a i §1b k.p.k. – zatrzymanie w sytuacjach przemocy domowej. Policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo, zwłaszcza gdy tym grozi. Przepis ten dodatkowo nakłada na policję obowiązek zatrzymania osoby stosującej przemoc, jeśli przestępstwo zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża albo innego niebezpiecznego przedmiotu (A. Różycka, <i>Zasadność nowych środków ochrony osób doznających przemocy domowej</i>, „Prawo w działaniu. Sprawy karne” 2020, nr 41).</p>	<p>Odebranie broni palnej osobie stosującej przemoc domową niewątpliwie przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy. Art.9g. – konstrukcja przepisu odsyłającego wewnątrzsystemowo.</p> <p><u><i>Nie jest wymagana zmiana treści wskazanych przepisów.</i></u></p>
10.	Art. 11a1. i 2.	OBSiL KRRP	<p>W art. 11 a ust. 1 i 2 ustawodawca zapewnia osobie doznającej przemocy domowej ochronę przed osobą stosującą przemoc domową w postaci obowiązku opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego wspólnego otoczenia przez osobę stosującą przemoc domową. Owa zmiana jest spójna z projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD 297), która ma na celu wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie między innymi poprzez rozszerzenie zakresu instrumentów cywilnoprawnych stosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia innych członków rodziny, których celem jest efektywne izolowanie sprawcy przemocy. W związku z tym w</p>	<p>Wyrażenie obowiązku w formie „nakazu” – zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i bezpośredniego otoczenia; „zakaz” – zakazanie osobie stosującej przemoc domową zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.</p> <p><u><i>Nie jest wymagana zmiana ani w treści ani w konstrukcji przedmiotowego przepisu. Wyinterpretowana norma w sposób prawidłowy wyraża obowiązek w postaci nakazu / zakazu określonego zachowania. Ustęp 2 stanowi</i></u></p>





			<p>projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UD297) wprowadzono: zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie oraz zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowo-wychowawczej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie lub jej miejsca pracy.</p>	<p><u>rodzaj przepisu odsyłającego wewnątrzsystemowo i zawiera uszczegółowienie sytuacji co do których jest stosowany ustęp 1 przedmiotowego artykułu. W naszej ocenie owo uszczegółowienie ma charakter wyczerpujący i nie jest wymagane jego rozszerzenie.</u></p>
11.	Art. 12a.1.	OBSiL KRRP	<p>W art. 12 a. 1. nowelizowanej ustawy skoncentrowano się na sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową, w której to pracownik socjalny został zobligowany do zapewnienia dziecku ochrony przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Stąd można przyjąć, iż prawodawca wprowadzając opiniowane rozwiązanie, pozostaje w zgodzie z zasadą dobra dziecka. Dobro dziecka jest jądrem wszystkich przepisów Konwencji o Prawach Dziecka, jest duchem ustawy, ma charakter klauzuli generalnej mniejszego zasięgu, mieści się bowiem w klauzuli „zasad współżycia społecznego”, jest dyrektywą stosowania prawa i kryterium jego oceny przy podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka. Polski system prawny nie zawiera ustawowej definicji pojęcia dobra dziecka i choć od lat mają miejsce spory doktrynalne w piśmiennictwie prawniczym oraz próby sformułowania definicji legalnej, to po dziś dzień dobro dziecka definiowane jest kontekstowo. Na mocy Konwencji dobro dziecka jest preferowane bezwzględnie w relacji do interesu innych osób fizycznych lub prawnych, a w odniesieniu do samej preambuły Konwencji stwierdzić można, że szczególna opieka i troska oraz właściwa ochrona prawna wynikają z założenia o niedojrzałości fizycznej i</p>	<p>Zgodność z zasadą dobra dziecka.</p> <p><u>Nie jest wymagana zmiana ani treści ani konstrukcji omawianego przepisu.</u></p>



			<p>umysłowej dziecka. Zasada ochrony dobra dziecka jako zasada interpretacji zapisów Konwencji „przenika” całość jej uregulowań, trudno jednoznacznie wskazać obszary gdzie jest najbardziej widoczna, aczkolwiek wyraża się bez wątpienia w podmiotowości dziecka (dziecko jest osobą, a prawa dziecka to prawa człowieka) i prawie do wzrastania i wychowania w rodzinie oraz w zbiorze praw o charakterze bardziej szczegółowym, takich jak: prawo do informacji, prawo do edukacji, prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania, prawo do ochrony zdrowia, czy prawo do ochrony przed przemocą (M. Kozak, J. Kusztal, <i>Zasada dobra dziecka i jej implikacje dla socjalizacji prawnej w środowisku szkolnym</i>, „Edukacja Elementarna” 2014, nr 34 (4)).</p>	
12.	Art. 66c. Kodeks wykroczeń	OBSiL KRRP	<p>Zmiany w przepisach w ustawie z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151 i 2311) dodano art. 66 c. W sytuacji gdy osoba stosująca przemoc domową będzie uporczywie uchylać się od podejmowania działań mających na celu zmianę postępowania, w szczególności przez brak współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową, zespół interdyscyplinarny, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej (złożony w przypadku osoby stosującej przemoc domową, która z nieusprawiedliwionych przyczyn nie będzie uczestniczyła w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych oraz nie dostarczy grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczeń o zgłoszeniu się do udziału w ww. programach oraz o ich ukończeniu) będzie mógł wystąpić z zawiadomieniem o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia. Celem prawodawcy jest wprowadzenie możliwości zastosowania sankcji z Kodeksu wykroczeń, tj. kary ograniczenia wolności albo grzywny, która w jego intencji ma spowodować większą mobilizację osób stosujących przemoc domową do zmiany swoich postaw. Za wdrożeniem takiego narzędzia opowiadają się praktycy, zwłaszcza ci, którzy realizują procedurę „Niebieskie Karty”. W naukach prawnych sankcje prawne utożsamiane są zwykle z groźbą odwołującą się do szeroko rozumianej kary. Z problemami sankcji karnych, ale nie tylko, wiąże się zagadnienie prewencji ogólnej (funkcja odstrasżająca kary w</p>	<p>Sankcja przewidziana w art. 66 c może zostać odczytana w sposób pozytywny w tym sensie, iż jej celem jest oddziaływanie na osobę stosującą przemoc domową ażeby uczestniczyła we wskazanych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy programach, a skutkiem ma być ewentualna reintegracja rodziny.</p> <p><u>W związku z tym nie jest wymagana zmiana treści przedmiotowego przepisu.</u></p>



OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

			stosunku do innych członków społeczeństwa) oraz prewencji szczególnej (funkcja wychowawcza, resocjalizacyjna kary w stosunku do sprawcy). Na gruncie nauk pozaprawnych, takich jak socjologia, psychologia społeczna, psychologia, etyka, ekonomia, których przedmiotem zainteresowania są również normy społeczne, obok sankcji negatywnych, związanych z szeroko rozumianą karą, wyróżnia się również sankcje pozytywne związane z szeroko rozumianą nagrodą (J. Niesiołowski, <i>Nagrody w prawie</i> , „Gdańskie Studia Prawnicze” 2002, tom IX).	
13.	Art. 18.5.2) i Art. 19a Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji	OBSiL KRRP	Wprowadzono między innymi obowiązek poddania się badaniom lekarskim i psychologicznym i przedstawienia orzeczenia lekarskiego i psychologicznego (w art. 18 w ust. 5 pkt 2) oraz procedurę wydania i zabezpieczenia broni w odniesieniu do osoby stosującej przemoc domową (art. 19 a). Jest to związane z koniecznością zapewnienia ochrony osobie doznającej przemocy domowej. Relacja pomiędzy posiadaniem broni palnej i przemocą domową jest zauważalna na całym świecie, a jej skutki są różnorakie (A. Ptak – Iglewska, <i>Przemoc związana z bronią palną kosztuje USA 229 mld dol. rocznie</i> , <a href="https://www.rp.pl/biznes/art1105881-przemoc-zwiazana-z-bronia-palna-kosztuje-usa-229-mld-dol-rocznie">https://www.rp.pl/biznes/art1105881-przemoc-zwiazana-z-bronia-palna-kosztuje-usa-229-mld-dol-rocznie</a> dostęp: 25.12.2022 r.).	Należy w pełni zgodzić się z prawodawcą, iż osoby stosujące przemoc domową nie mogą mieć dostępu do broni, a Policja i Żandarmeria Wojskowa ma uprawnienia do odebrania broni palnej osobie stosującej przemoc domową.  <u><i>W związku z tym nie jest wymagana zmiana treści przedmiotowego przepisu.</i></u>
14.	Art. 18e 5. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych	OBSiL KRRP		Literówka – jest „doznająca”, a powinno być „doznająca” (a-ą)